

ZBIÓR
ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH

PEDAGOGIKA.
NAUKA W CZORAJ, DZIŚ, JUTRO.

Warszawa

28.02.2016

#1

СБОРНИК
НАУЧНЫХ СТАТЕЙ

ПЕДАГОГИКА.
НАУКА ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА.

Варшава

28.02.2016

#1

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Zbiór artykułów naukowych.

Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej "Pedagogika. Nauka wczoraj, dziś, jutro." (28.02.2016) - Warszawa:

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. - 92 str.

ISBN: 978-83-65207-70-8

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązkiem jest odniesienie do zbioru.

nakład: 50 egz.

"Diamond trading tour" © Warszawa 2016

ISBN: 978-83-65207-70-8

Komitet Organizacyjny:

- W. Okulicz-Kozaryn**, (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, członek-korespondent Międzynarodowej Akademii pedagogicznej, członek Polskiego towarzystwa ekonomicznego, Polska;
- A. Murza**, (Zastępca Przewodniczącego), MBA, Ukraina;
- E. Ageev**, д.т.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;
- A. Горохов**, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия.
- L. Nechaeva**, dr, Ukraina;
- M. Ордынская**, профессор, Южный федеральный университет, Россия.
- B. Подобед**, dr, Belarus;
- S. Seregina**, independent trainer and consultant, Netherlands;
- J. Turlukowski**, dr, Uniwersytet Warszawski, Polska.

Komitet naukowy:

- W. Okulicz-Kozaryn** (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, członek-korespondent Międzynarodowej Akademii pedagogicznej, członek Polskiego towarzystwa ekonomicznego, Polska;
- B. Куц**, д.т.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;
- P. Латышов**, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;
- A. Tsimayeu**, dr, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus;
- E. Чекунова**, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы;
- L. Nechaeva**, dr, Ukraina.

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Хало З.....	7
ВІВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	
2. Григоренко В.Є.....	10
ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
3. Харченко Ю. Т.....	16
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	
4. Мавренкова Е.В.	21
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ОБЩЕКУЛЬТУРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ	
5. Парфенова Т.А., Севенюк С.А.	24
ФОРМИРОВАНИЕ ЭТНИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	
6. Sokolovska O.S.	28
THE PROBLEM OF PRESERVING AND STRENGTHENING THE HEALTH OF PRESCHOOL CHILDREN AT THE INHERITANCE OF V.A SUKHOMLYNSKY	
7. Наливайко О.Б.....	33
ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	
8. Сурсаєва І.С.....	36
ІГРОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ	
9. Мозолев О.М.	39
ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ З РОЗВИТКУ ОСВІТИ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ПОЛЬЩІ	

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Ключові слова/keywords: естетична культура / aesthetic culture, художня культура / art culture, естетичний смак / aesthetic taste, художній смак / art taste.

В сучасних умовах глобалізації, соціокультурних перетворень та змін у розвитку українського суспільства особливої актуальності набуває питання виховання художнього смаку молоді. Тривожна тенденція відсутності високохудожніх зразків сучасної музики тягне за собою брак уявлення про стильове і жанрове різноманіття музичного мистецтва і, завдяки засиллю продукції масової культури, формує спотворений смак у дітей та юнацтва. Формування художнього смаку дітей в умовах ідеологічної та соціальної нестабільності суспільства є дуже серйозною і важливою проблемою. Відсутність у підростаючого покоління, високих ідеалів, прагнення до прекрасного негативно позначається не тільки на сьогоднішніх дітях, а й матиме віддалені сумні наслідки. Формування художнього смаку є підґрунтям загальнокультурного розвитку людини.

Естетична і художня культура – найважливіші складові духовного складу особистості. Від їх наявності та ступеня розвитку в людині залежить його інтелігентність, творча спрямованість діяльності, особлива натхненність ставлення до світу і інших людей. Без розвинених здатностей до естетичного відчуття, переживання людство навряд чи здатне до власної реалізації в світі культури. Проте їх формування є результатом цілеспрямованого впливу, тобто естетичного виховання. За змістом естетична культура особистості багато в чому збігається з естетичною культурою суспільства або групи. Але вона може істотно відрізнитися від них суб'єктивністю осмислення і вираження, домінуванням тих чи інших естетичних цінностей, спрямованістю.

Художня культура – це вид культури суспільства, який має вияв у образно-творчому відтворенні природи, суспільства і життєдіяльності людей засобами народної художньої культури та професійного мистецтва. Рівень художньої культури людини залежить від ступені художньої освіченості, широти інтересів у сфері мистецтва, глибини його розуміння і розвинутої здатності до адекватної оцінки художніх творів. Всі ці ознаки визначені у понятті “художнього смаку” – естетично значущої властивості особистості, яка формується і розвивається в процесі її спілкування з мистецтвом.

Питанням формування та розвитку естетичного та художнього смаку присвячено багато наукових праць. Сутність, структура, формування художнього смаку у різних вікових категоріях дітей – питання, яким цікавилися і цікавляться багато

науковців як сучасного, так і минулого. Проблема смаку більш ґрунтовно проаналізована І. Кантом у власній науковій праці “Критика здібності судження”. Питання художнього (естетичного) смаку є досить актуальним у наш час, час нехтування більшою частиною населення справжнім класичним мистецтвом. Воно розглядається поруч із проблемами художньої творчості, майстерності і практики.

Сутність художнього смаку та його вплив на естетичне виховання учнів досліджували Б. Асаф’єв, Б. Ліхачов, В. Остроменський, Г. Падалка, В. Сухомлинський, В. Шацька та ін. Проблемою формування в учнів музичного смаку займалися Б. Бесак, Л. Дмитрієва, Д. Кабалевський, О. Радинова, Н. Черноіваненко. Сьогодні питанням смаку та його різновидів (музичний, художній, естетичний) приділяють увагу науковці Т. Бабенко, Д. Джола, А. Щербо й інші. Філософсько-аксіологічний аспект проблеми формування естетичного смаку висвітлено у працях І. Зязюна, М. Кагана, Р. Шульги, Є. Яковлева, та ін. З психологічної точки зору проблемою смаку цікавились такі видатні вчені як Б. Анан’єв, Л. Виготський, О. Леонт’єв, О. Молчанова, С. Рубінштейн, Б. Теплов, та ін. Результати і висновки психології музичного сприймання втілено у працях Б. Асаф’єва, О. Костюка, В. Медушевського, Є. Назайкінського, А. Сохора та ін. До педагогічного розділу наукового знання про потенціал естетичного смаку особливого внеску зроблено М. Овсянниковим, С. Раппортом, В. Самохвалою, О. Семашко, Г. Цвелих, та ін. Проблемам естетичного виховання учнівської молоді засобами музичного та інших видів мистецтв присвячені праці сучасних українських музикантів-педагогів А. Болгарського, Б. Бриліна, О. Дем’янчука, Н. Лисіної, Г. Падалки, О. Рудницької, А. Коваль, Т. Плесніної тощо. Проблему музично-естетичного виховання засобами мистецтва розглядали сучасні дослідники Т. Турчин (“Педагогічні засади естетичного виховання учнів дитячих музичних шкіл”), І. Назаренко (“Формування естетичних потреб старшокласників в умовах вільного часу (на матеріалі музики)”), Н. Полтавська (“Формування духовних цінностей старшокласників засобами мистецтва”), Л. Аристова (“Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва”), Н. Зацепіна (“Формування естетичних смаків старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи”) тощо.

Незважаючи на велику кількість досліджень з цієї проблеми, вона залишається актуальною: в умовах сучасної соціокультурної дійсності фактично зняті усі обмеження, що регламентують якість музичної продукції, яка формує ідеали і смаки суспільства. Найбільш вразливою в цьому питанні виявилася молодіжна аудиторія. Підліткам ретельно наві’язується величезна кількість музичної продукції сумнівної художньої цінності та рівня виконавської культури. Це зумовлює нерозуміння або зневажливе ставлення молоді до високохудожніх творів мистецтва і, як наслідок, призводить до тотального захоплення сучасними віяннями музичних стилів і жанрів, в яких провідні позиції займає так звана “масова культура”.

Проблеми розвитку художнього смаку особистості висвітлюються у дослідженнях різних наук: філософії, психології, педагогіки мистецтвознавства. Для позначення категорії, яка обумовлює здатність людини оцінювати й сприймати об’єкти краси і мистецтва з XVI століття стали використовувати термін “смак”. Одне з перших вживань терміна “смак” в естетичному сенсі належить іспанському мислителю Грасіану-і-Моралес, який дав поштовх до розвитку цього поняття. Багато уваги питанням смаку приділяли англійські філософи XVIII ст. Так, Френсіс Хатчесон, розро-

бляючи теоретичні проблеми краси і гармонії, звертається і до питання критицизму. Філософ означений термін ототожнює з поняттям “художній смак”, тобто оцінкою і аналізом творів мистецтва. Відомий англійський філософ і психолог Давид Юм присвятив “смаку” спеціальний нарис “Про норму смаку”. Д. Юм визначає “смак” як здатність відрізнити прекрасне й потворне в природі і в мистецтві. Також філософ зазначає, що “смак” формується і виховується в процесі тривалого спілкування з загальноновизнаними зразками високого мистецтва, який стає, зрештою, “нормою смаку”. Певний підсумок численним дискусіям свого часу про “смак” підвів в середині XVIII ст. французький філософ Вольтер, який під словом “смак” позначив чутливість до прекрасного й потворного в мистецтвах: “художній смак чуттєвий і ласий на прекрасне, і нетерпимий на погане”. Людина з розвиненим смаком миттєво визначає красу, “бачить і розуміє її і насолоджується нею”. Високий художній смак частково є вродженою рисою, почасти виховується протягом тривалого часу на прикладах краси природи та високохудожніх творах мистецтва. Німецький філософ і просвітник І. Гердер пояснював значення поняття смаку ширше – як порядок, міру, гармонію усіх здібностей, який виявляється в почуттях, вчинках людини. Першоджерелом гарного смаку І. Гердер вважав виховання, яке необхідно починати з дитинства. На думку філософа, найкращою школою гарного смаку крім мистецтва є життя. Найвідоміший представник німецької філософії Г. Гегель, трактував смак з погляду оціночної категорії, визначаючи його як “витончене культурою почуття”. На думку Г. Гегеля, художнім смаком володіють знавці мистецтва, творці художньої культури та визнавав можливим розвиток смаку в процесі освоєння мистецтва. Підсумок тривалим роздумам щодо проблеми смаку підвів І. Кант, визначаючи його коротко й лаконічно: “здатність судити про прекрасне”, спираючись не на розум, а на почуття задоволення або незадоволення. При цьому смак тільки тоді може вважатися “чистим смаком”, коли визначальне його задоволення не має на увазі ніякого утилітарного інтересу.

Проблема смаку займала і представників російської філософської думки, а саме А. Луначарського, який розглядав розвиток смаку в контексті психолого-педагогічної проблеми, пов’язаної із завданням формування нової людини, здатної володіти широкою гамою естетичних почуттів, у тому числі і розвиненим художнім смаком. У справі його формування, на думку А. Луначарського, головна роль належить: по-перше, шкільної освіти завдяки створенню сприятливих умов для всебічного розвитку особистості; по-друге, мистецтву, оскільки неповторне у своєму жанровостильовому розмаїтті й різноплановості форм, мистецтво має значний художньо-виховний потенціал. Чітке розмежування понять “естетичний” та “художній” смак проводить В. Разумний. Філософ не ототожнює, а досить чітко розмежує ці поняття. Поняття естетичного смаку автор пояснює як здатність свідомо судити про прекрасне і потворне в дійсності з позицій сформованих уявлень, а коли предметом оцінювання стає мистецтво, здатність висловлювати своє ставлення до нього науковець визначає як художній смак. На думку В. Разумного, досконалість і тонкість художнього смаку насамперед залежить від звички до аналізу художніх явищ, їх осмисленого сприйняття, які розвивають і збагачують смак. Досить детально проблема формування художнього смаку розглядається в працях М. Кагана. Дослідник підкреслює, що смак, не будучи вродженою якістю людини, розвивається в процесі художнього виховання, під впливом середовища, мистецтва, в процесі спілкування вчителя з учнями. Голо-

вним засобом виховання художнього Цікавою є точка зору педагогів Н. Киященко і А. Бурова, які відзначають, що формування художнього смаку (вміння розуміти мистецтво, насолоджуватися ним) і здатність творити відбувається через художнє виховання. Тобто, на думку авторів, художній смак – це адекватне сприйняття або інтерпретація якогось художнього явища і вищий ступінь духовного та розумового задоволення від нього.

Сучасні дослідники розглядають естетичний та художній смак як різні модифікації одного психічного процесу. О. Молчанова визначає психологічну природу смаку як комбінацію здібності емоційного сприймання, теоретичного мислення та окремих внутрішніх настанов у вигляді потреб. Ш. Герман та В. Скатерщиков трактують естетичний смак як систему “конкретних емоційних оцінок явищ дійсності та творів мистецтва, яка складається в учнів на основі їх уявлень про прекрасне та потворне”. Художньо-творчу діяльність підлітків Ш. Герман та В. Скатерщиков визначають як інтеграційну єдність чотирьох компонентів: комунікативного, пізнавального, орієнтаційно-оцінного, перетворюючого.

До проблеми формування художнього смаку в сучасній педагогічній науці зверталися І. Підласий, І. Харламов. У своїх працях вчені-педагоги вказували на необхідність урахування психологічних закономірностей розвитку особистості в процесі виховання засобами мистецтва, а також підкреслювали його вплив на виховання особистості, яке залежить в певній мірі від загальнокультурного розвитку й освіти. Відповідальність у справі розвитку художнього смаку учнів покладено на педагога. У дослідженнях Т. Челишева, присвячених проблемам художньої освіти, першочерговим завданням стає виховання художнього смаку як психологічного механізму адекватного сприйняття творів мистецтва. Формування художнього смаку здійснюється в процесі вирішення комплексу завдань художньої освіти а саме: розширення знань, умінь і навичок в галузі мистецтва, розвиток здібностей до художньої творчості, формування художньої свідомості, що впливає на розвиток поглядів, позицій, ідеалів. Вирішення означених завдань здійснюється в процесі організації різноманітних видів художньої діяльності учнів, зумовлених багатофункціональністю мистецтва.

Підводячи підсумки вищевикладеного, ознайомившись з теоретичними дослідженнями європейських та вітчизняних філософів і педагогів, слід зазначити наступне: у своїх міркуваннях з приводу смаку європейські мислителі одностайні в тому, що смак незалежно від того, вроджений він або набутий, розвивається лише за умови спілкування із зразками мистецтва. Слід зазначити, що більшість філософів не проводять чіткої межі між естетичним і художнім смаком, хоча Хатчесон, Вольтер, Руссо і Гегель у своїх працях говорять саме про художній смак і про умови його формування, до яких можна віднести цілеспрямоване прилучення до краси природи і мистецтва, і компетентне керівництво з боку педагога. У вітчизняній філософсько-педагогічній думці існують різні підходи щодо проблеми смаку. Деякі дослідники обмежуються визначенням поняття “художній смак”, характеризуючи його як вміння розуміти і висловлювати судження про мистецтво, інші йдуть далі, розглядаючи структуру і механізм його формування, основою якого є сприйняття, активне освоєння і присвоєння художніх явищ, а також прилучення до художньої творчості.

Отже, формування художнього смаку, яке взаємопов'язане зі здатністю повною мірою відчувати, бачити, переживати й оцінювати прекрасне, неможливо без

цілеспрямованої взаємодії з кращими зразками мистецтва та синтезу інтелектуально-пізнавальної, емоційної та творчої діяльності підлітків. Необхідною умовою розвитку художнього смаку в учнів є розвиток естетичного судження, без наявності якого не можна уявити собі слухача та виконавця.

Список використаних джерел

1. Аболина Т. Г. Эстетическое воспитание в школе / Т. Аболина, Н. Миропольская. – К.: Вища школа, 1987. – 93 с.
2. Апраксина О. А. Музыкальное воспитание в школе / Апраксина О. А. – М.: «Музыка», 1985. – Вып.16. – С.151.
3. Бабаян А. Г. Формирование эстетических ценностных ориентаций старших школьников в учебно-воспитательном процессе: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Бабаян Ануш Гарегиновна; Рязанский государственный университет имени С. А. Есенина. – Москва, 2006.- 298 с.: ил.
4. Бодрова Т. О. Підготовка майбутніх учителів музики до використання української музично-педагогічної спадщини у професійній діяльності: дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Бодрова Тетяна Олександрівна; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2006. — 221с.
5. Ветлугина Н. А. Возраст и музыкальная восприимчивость / Ветлугина Н. А.; под ред. В. Н. Максимов. — М.: «Знание», 1980. — С. 229 – 244. – (Восприятие музыки).
6. Каган М. С. Философия культуры. Становление и развитие / Каган М. С. – Санкт-Петербург: «Лань», 1998. — 434 с.
7. Маленицька О. А. Формування естетичного смаку старшокласників засобами народних звичаїв та обрядів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Маленицька О. А.; АПН України, Інститут Педагогіки. – К., 1995. – 180 с.